

MAG. BOGDAN VIDMAR, PRIMORSKI DUHOVNIK

Dokler mrtvih ne bomo pokopali, TUDI SPRAVE NE BO

Živimo v družbi, ki je demokracija samo na videz. Demokratični totalitarizem! V resnici nam vladajo elite, ki spodbujajo individualizem, saj želijo preprečiti, da bi kot skupnost postali močnejši, je v pogovoru za Domovino povedal škofov vikar za Evropsko prestolnico kulture (EPK) 2025 mag. Bogdan Vidmar.

V programu EPK vidi pomanjkanje vključevanja širše skupnosti in vsebin, tudi krščanskih vsebin, brez katerih si zgodovine in kulture Goriškega ni mogoče predstavljati. Vidmar je obenem vztrajen zagovornik pokopa žrtev poveljnega revolucionarnega nasilja na tem območju. »Dokler mrtvih ne bomo pokopali, tudi sprave ne bo. Amen!« poudarja sogovornik.

 PETER AVSENIK

Duhovnik Bogdan Vidmar je doma iz Cola nad Ajdovščino. Rojen je bil leta 1965, v duhovnika je bil posvečen leta 1991, sredi vojne za Slovenijo – 29. junija. Podiplomski študij pedagogike na Papeški salezijanski univerzi v Rimu je končal leta 2003. Sprva kot kaplan, nato kot župnik je deloval v več primorskih župnijah, od slovenske Istre pa vse do Bovca. Od leta 2021 je vikar v župniji Nova Gorica.

Vidmar velja za pronicljivega opazovalca družbenega in političnega dogajanja. Vključuje se tudi v reševanje vprašanj polpretekle zgodovine, med drugim se aktivno zavzema za dostojen pokop žrtev poveljnega pomorov na Goriškem ter raziskuje življenje in delo po vojni umorjenega primorskega duhovnika Filipa Terčelja. Nedavno je Vidmar zbolel za rakom, a bistrina njegovih misli prav nič ne kaže na boj, ki ga bojuje z zahrbtno boleznijo. Prav nasprotno, pozitivna naravnost in globoka vera mu očitno daje energijo, da ob tem zavzeto opravlja tudi naloge vikarja za Evropsko prestolnico kulture 2025, ki mu jih je zaupal nekdanji škof Jurij Bizjak.

Mag. Vidmar, škof vas je imenoval za vikarja za Evropsko prestolnico kulture (EPK) 2025, ki jo letos skupaj predstavljata Nova Gorica in Gorica. Dogajanje se je 8. februarja začelo z velikim pompom, a od takrat je vtis, da je odmaknjeno od širše javnosti. Malo se govori, malo se izve. Zakaj?

Mislím, da zato, ker so to načrtovali v določenih krogih, ki so tudi pripravili

program. Drugo pa je vključevanje ljudi, vključevanje skupnosti. Tu je bilo po mojem mnenju narejenega zelo malo. Morda se je določene ljudi celo izključevalo iz tega dogajanja.

To ni le problem EPK 2025, vprašanje skupnosti je danes, v času individualizma in potrošništva, tudi problem Cerkev, celotne družbe. Če skupnost ne živi, če s tem projektom ne diha občan in tudi širše, potem ni motivacije, ni navdušenja za to dogajanje. Potem os-

tane samo v določenih zaprtih, mogoče bolj strokovnih krogih, profiliranih na določena kulturna področja. Za preprostega človeka pa to ni.

Omenili ste izključevanje. Menite, da se to dogaja namenoma? Tudi religiozne vsebine so v programu EPK razmeroma skromno zastopane.

Treba je ločiti Bid Book (program EPK), ki je, kot mu rečejo, biblija Evropske prestolnice kulture, program, ki je bil

sprejet in potrjen. Kar je v njem o religiji, so staroverci v Posočju in judovsko pokopališče v Rožni Dolini. Krščanstvo niti omenjeno ni. Niti Oglej, niti Sveta Gora, niti Čedad, niti Krmin.

Pa si je brez tega zgodovino tega teritorija težko predstavljati. Vemo, da je oglejski patriarhat zavzemal 40 škofij, Ljubljana in Ptuj sta spadala vanj, pa italijansko območje vse do Milana. Kakšno vlogo je to imelo tudi na kulturnem področju, npr. vloga oglejskega patriarha sv. Pavlina II. na našem teritoriju ... Ampak v redu, tega v 'Bid Booku' ni.

Za vikarja za EPK me je imenoval škof Jurij (Bizjak, op. p.). Naša škofija je namreč velika in sega od morja pa vse do vrha Triglava. Na italijanski strani so na približno 240 kilometrov dolgi meji tri škofije oziroma nadškofije – Trst, Gorica in Videm. V Novi Gorici je konkatedrala. Seveda škof na mnogih dogodkih ne more biti prisoten. Dokler nisem zbolel za rakom, sem pokrival te stvari. Zdaj malo manj.

So pa bila razpisana evropska sredstva za mednarodno sodelovanje v projektih, ki bi na tem področju imeli pečat Evropske prestolnice kulture. Tega ni v 'Bid Booku', kljub temu pa gre za sodelovanje med obema Goricama. Škof je želel, da se v to dogajanje vključimo, da tudi sami sodelujemo pri teh projektih. Sodelujemo tudi na pastoralnem področju: srečanja duhovnikov štirih dekanij, udeležba na različnih praznovanjih, srečanje mladine obeh škofij ... Tega je kar precej.

Gre torej za projekte, ki niso del uradnega programa, pač pa ste se v sodelovanje vključili samoiniciativno.

Drži. Kar se tiče razpisov za evropska sredstva, naj omenim, da je dobil podporo projekt Vina prijateljstva in miru, ki poteka v frančiškanskem samostanu Kostanjevica in v okviru katerega sodelujejo evropski vinski vitezi. Projekt poteka že več let, gre za licitacijo vin. Mislim, da je to zelo lep projekt, ki bi v Sloveniji postal še veliko večji dogodek. Na teh evropskih razpisih je zmagal tudi projekt pešpoti Oglej–Sveta Gora. Tukaj sta sodelovala bazilika v Ogleju in frančiškanski samostan Sveta Gora.

Naj omenim še Martinovo pot. Tu kot partnerja sodelujeta ROD Ajdovščina in PromoTurismoFVG na italijanski strani. Sveti Martin je seveda tudi krščanska osebnost, oče zahodnega me-

“

Ločitev Cerkve in države je nujno potrebna, a to ne pomeni, da Cerkev ne bi smela biti družbeno aktivna. Žal je to v prvi vrsti težava znotraj Cerkve in se kristjani sami postavljamo v geto.

ništva. Martinova pot – Via Sancti Martini, ki je ena od kulturnih poti Sveta Evrope, že poteka od Szombathelya na Madžarskem do Toursa v Franciji, gre skozi 15 držav, tudi skozi Slovenijo. V okviru EPK 2025 se pripravlja dodaten Martinov krog, ki bo povezal Vipavsko, Kras in Brda. Gre za versko pot, ki sledi številnim cerkvam, ki so posvečene priljubljenemu svetniku, pa tudi za promocijo izvrstnih vin in kulinarike na tem območju.

To so krščanske vsebine, ki so tudi prišle v EPK, tega ne moremo zanikati. Ne moremo torej reči, da je krščanstvo popolnoma izvezeto, žal pa so bili določeni projekti, kot sta projekt Vzgoja za mir, ki smo ga pripravili skupaj z Nadškofijo Gorica, in projekt o Urški Ferligoj, ki sta ga pripravljali župnija Grgar in župnija sv. Roka v Gorici, zavrneni.

Toda odnos snovalcev programa religioznim vsebinam očitno ni bil zelo naklonjen. Kakšen pa je odnos lokalnih oblasti do tega in do vas kot vikarja?

Nikakor nočem reči, da EPK Novi Gorici ne prinaša veliko dobrega, da je vse slabo. Bogu hvala za vse, kar bo Nova Gorica ob tem prejela. Bilo pa je rečeno, da naj bi v okviru EPK iskali nove rešitve, reševali probleme na nove načine s sodelovanjem, čezmejnostjo ... Žal tega ne opažam. Zdi se, da »stare

“

Temeljni problem danes je uničevanje človeškega dostojanstva. Mislimo, da je tako kar v redu, na koncu nas še prepričujejo, da je tako prav.

sile« delajo na »preverjene načine«. Brez dlake na jeziku.

Škof me je imenoval za vikarja EPK z željo, da sem njegov predstavnik in da se v dogajanje vključimo tudi kristjani. Toda razen splošnih vabil na določene dogodke kakšnih posebnih povabil ni. Prav tako niti enkrat nisem bil vabljen z nazivom škofovega vikarja, pač pa na primer kot direktor zavoda 1935 (zavod za razvoj kulture, humanizma in religije, op. p.).

Potem sem slišal posredno – ne vem, ali to drži – da po mnenju odgovornih na občini tega naziva niti ne bi smel imeti, ker oni tega niso dovolili.

Ampak saj to ni stvar občine. To je stvar škofije.

Ločitev Cerkve in države je nujno potrebna, a to ne pomeni, da Cerkev ne bi smela biti družbeno aktivna. Žal je to v prvi vrsti težava znotraj Cerkve in se kristjani sami postavljamo v geto. S tega vidika zelo cenim g. Antona Hareja (sedaj odstopljenega, op. p.), podžupana Nove Gorice, ki je dal veliko pobud za večjo prisotnost kristjanov v EPK.

Veliko razliko vidim, ko grem v Italijo. Pred kratkim sem se udeležil slovesnosti na Svetih Višarjah, kjer sem zastopal škofa Petra (Štumpfa, op. p.). Tam so bili tudi goriški, videmski, ljubljanski in celovski nadškof. Ko smo prišli v Žabnice na kabinsko žičnico, so nas tam sprejeli karabinjerji, nas varovali in spremljali. Ko smo prišli na Višarje, je bilo podobno.

Ko pa je v novogoriško konkatedralo na romanje prišlo več kot 700 ljudi, predstavnikov približno 210 italijanskih škofij in tamkajšnje Karitas, so me naše občinske službe in policija peljale žejnega čez vodo. Rekli so, naj sam poskrbim za parkirišča za avtobuse. Najprej so mi rekli, naj se grem dogovoriti na policijo, tam so me napotili h gasilcem, ti pa v Mercator center.

Pošiljali so me od vrat do vrat. Zakaj? Občina ima svoje odgovorne za promet in oni so tudi v službi Cerkve. Tudi jaz sem občan. Tudi kristjani smo občani. Naloga občinskih oblasti bi bila, da bi poskrbele za primerna parkirna mesta za te avtobuse. Naloga policije pa bi bila, da poskrbi za varnost teh avtobusov in romarjev.

Tako pa sem, bedak, sam šel kupit 25 jopičev, sam zbral prostovoljce, ki so stali po križiščih in usmerjali ljudi v konkatedralo. Ko smo potem šli na večerjo v Go-

“

Je krščanstvo, ki je zgolj neka individualna stvar, neka pobožnost ali spiritizem, sploh še krščanstvo? Vse velike cerkve, tako katoliška kot protestantska in anglikanska, imamo s tem probleme.

rico, se je na mejnem prehodu pred avto koprškega škofa Jurija Bizjaka postavil policist na motorju in nas vodil do parkirišča, ki je bilo rezervirano za naš avto.

Vprašanje odnosa do Cerkve torej. Večkrat poudarjate, da je kultura več kot umetnost in da vključuje tudi medčloveške odnose. Vemo, da je v zadnjem času vse več razprave na to temo, tudi ko gre za polpreteklo zgodovino. Sodelujete v pobudi za dostojen pokop žrtev povojnega revolucionarnega nasilja na Goriškem.

Drži, podprl sem pobudo novogoriškega podžupana Antona Hareja. On je bil pobudnik po mojem mnenju zelo dobre konference, na kateri so sodelovali po štirje zgodovinarji z italijanske in slovenske strani. Italijanski zgodovinarji so na njej govorili o zlu, ki ga je fašizem povzročil Slovincem, naši zgodovinarji pa so govorili o zlu, ki ga je komunizem prizadejal Italijanom po drugi svetovni vojni. Takrat je bilo samo na Goriškem pobitih okoli 900 ljudi. Gre za odnos do pokopa mrtvih. Mimogrede, tudi te konference občina ni finančno podprla, ampak smo jo financirali člani civilne iniciative TBH.

A če razmišljamo širše, je vprašanje danes še bolj zaostreno. Sam sem duhovnik in pokopavam mrtve. Če pa je nekdo brezdomec in si ne more plačati groba, njegove posmrtno ostanke raztrosijo. In kako poteka ta pogreb?

Komunala! Že to, da komunala pokopava mrtve! Vsem spoštovanjem do komunale, a žal že ime asociira na smeti. Kot da je človek smet, odpadki, ki se ga je treba znebiti. Zaposleni med »obredom« hodi po pepelu, ki ga je tam raztrosil včeraj ali prejšnji teden, torej po posmrtnih ostankih ljudi, ki jih je tam raztrosil. To

se mi zdi zelo nespoštljivo. Občina bi morala poskrbeti vsaj za eno skupno grobnico, kamor bi shranjevali te posmrtno ostanke, in to ustrezno zabeležiti.

Temeljni problem danes je uničevanje človeškega dostojanstva. Mislimo, da je tako kar v redu, na koncu nas še prepričujejo, da je tako prav. Tu bi politične stranke, ki se sklicujejo na krščanski etos, lahko naredile veliko več za dviganje zavesti o človeškem dostojanstvu.

Ko govorimo o uničevanju dostojanstva - verjetno ne govorite samo o vprašanju pokopa mrtvih?

To se kaže tudi pri seksualni vzgoji v šoli, pri vsiljevanju ideologije LGBTQ, pri medijskih manipulacijah ... To je poniževanje človeka na raven »živali«.

In je povezano tudi z uvodnim vprašanjem, zakaj prestolnica kulture ne odmeva veliko bolj. Ker ni odnosov, ker nimamo skupnosti, ker smo postali individualistična družba. Goriški škof je še pred EPK dejal, da se ne bi smela imenovati Evropska prestolnica kulture, ampak prestolnica evropske kulture.

Toda kaj je evropska kultura? Če mislimo na neko srednjeveško krščansko kulturo, te danes ni več.

Danes je woke (prebujenska, op. p.) ideologija, kajne?

Ja, ampak tudi to je že preteklost.

Je že mimo?

Na »woke kulturi« ne moremo graditi prihodnosti. V času, ko praktično vsak uporablja internet, ter v času umetne inteligence in algoritmov, ki jim sledimo, ravno to zaznamuje naše odnose, našo kulturo, da ne govorim o vseh ideologijah v ozadju, tudi seksualni revoluciji in modernem marksizmu.

Ki imajo skupni imenovalac v individualizmu?

Največji izziv vidim v tem, kako graditi skupnost. Je krščanstvo, ki je zgolj neka individualna stvar, neka pobožnost ali spiritizem, sploh še krščanstvo? Vse velike cerkve, tako katoli-

ška kot protestantska in anglikanska, imamo s tem probleme.

Na drugi strani pa se v Južni Ameriki – lani sem bil v Braziliji – pojavljajo žive krščanske skupnosti, ki gradijo na pripadnosti, na angažiranju ljudi, na adoraciji Najsvetejšega, na življenju po krščanskih moralnih načelih.

V čem je zdaj razlika med tem in med življenjem po konzumeristični, potrošniški, sodobni kapitalistični družbi, ki ne predstavlja več istega kapitalizma kot pred 50 leti? Danes je vse skomercializirano, govorimo o tehnokratskem fevdalizmu.

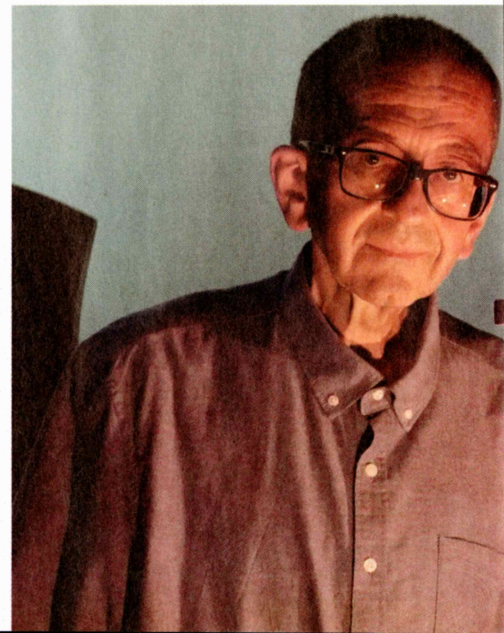
Omenili ste sledenje algoritmom na spletu. Zdi se, kot bi nas nekdo vodil. Menite, da individualizem spodbujajo tisti, ki ne želijo, da bi se združevali in kot skupnost postali vplivnejši?

Da. Pomislimo samo na zakonodajo, ki onemogoča trdne družine, ki gre v prid razbitim družinam. Pomislimo na spolno vzgojo, ki ni vzgoja za ljubezen, ampak prej pornografija, s katero so žal zasvojeni že otroci. Vse to človeka ne usposablja za to, da bi se poročil in ustvaril družino. Pa permissivna vzgoja. Ko napihnjen balon počí, je človek nesposoben za življenje in lahko zapade v depresijo. Moje mnenje je, da je to načrtovano. Psihologi to vedo.

Ne želim biti preveč pameten, mislim pa, da to poteka v imenu enega velikega biznisa, potrošniške družbe in določenih elit, ki želijo imeti posameznika pod nadzorom. Ve se, da določena hrana povzroča raka in 25 milijonov mrtvih na leto, a se zanj dela reklama. Tudi vojne so načrtovane in se začenejo s propa-

“

Živimo v družbi, ki je demokracija samo na videz. V resnici nam vladajo določene elite.

gando pred elektronskimi ekrani. Zakaj? Biznis! Kje smo kristjani? Kje so politične stranke, ki bi se temu zoperstavile?

Živimo v družbi, ki je demokracija samo na videz. V resnici nam vladajo določene elite. Demokratični totalitarizem!

In iste elite poskrbijo za to, da ljudje glasujejo za tiste, ki jih bodo pustili pri miru?

Konformizem! Ampak to ni krščansko. To je protikrščansko. Saj nacisti so bili pridni. Ubogali so Hitlerja.

Mi bi morali vzgajati za razum, za zdravo pamet, za poštenost, za pravičnost, za to, da človek misli s svojo glavo. To bi bila vzgoja. Ne polna glava, ampak glava, ki kritično razmišlja, išče resnico, se sprašuje o tem, kaj je prav. Naša duša je predragocena, da bi jo prodali. En človek je vreden več kot celo veselje! Ne prodaj svoje duše! Ne hodi po poti, ki ne vodi v nebesa!

Če pogledamo še malce širše: ob ZDA tudi v nekaterih evropskih državah prihaja do sprememb oblasti v smeri zavračanja neomarksistične miselnosti. Kako vidite Slovenijo v tem pogledu?

Neomarksizem je preplaval celoten Zahod, tudi ZDA. Kot je napovedala Marija v Fatimi, da bo Rusija razširila svoje zmote na ves svet. Mislim, da smo priča propadu Zahoda. Dogaja se nekaj podobnega, kot se je dogajalo v času propada rimskega imperija. To ne pomeni, da bo konec sveta. Že klije nov način življenja, drugačna ureditev sveta. Ne bo šlo brez porodnih bolečin. Tudi v prihodnosti ne bo vse idealno ...

Želel bi si nekega zdravega, razumskega ukrepanja. Situacija v svetu je danes drugačna, ker velik del sveta noče več biti pod diktatom svetovnih elit, angleških, ameriških ali judovskih. Seveda je ta del sveta močan. Gre za države, kot so Rusija, Kitajska, Indija, Brazilija in Iran. Zakaj bi morala Amerika narekovati politiko po vsem svetu? Zahod pri odnosu do tega vprašanja ni enoten. Spopad poteka na več ravneh. Koliko bo v tem spopadu žrtev?

A ko gre za Slovenijo, se vendarle kažejo neke razlike v načelih, ko gre za odnos do kulture v smislu občečloveških vrednot, kot je pokop mrtvih.

Slovenci bi se morali bolj zavedati skupnosti in se povezovati med seboj, se vprašati, kako izboljšati medsebojne odnose. Kot kristjani bi se morali odločiti, da bomo več poudarka dali družini in drugim skupnostim. Bili smo pod Avstro-Ogrsko, Italijo, Jugoslavijo ... a smo obstali.

Morda v prihodnosti ne bomo imeli odločilne besede, pod vpliv katere vesile bomo prišli. O tem bodo v duhu multipolarizma odločali Trumpi, Putini in Šiji. Vplivamo pa lahko na to, kaj mislimo, na razumevanje svojega življenjskega poslanstva, na dobre odnose med seboj ... Premalo je razmišljati samo o tem, kako bomo imeli poceni elektriko in dobre avtomobile, kako bomo preko trupel prišli na oblast.

Skupno dobro niso le ceste, bolnišnice, železnice in elektrika. Skupno dobro je skupnost, ki se razvija, učeča se skupnost, kjer se razvija vsak posameznik. Dokler ne bomo dali poudarka temu, da vsak posameznik razvija svoje talente, in dokler bodo ljudi vzgajali, da morajo misliti enako, svetle prihodnosti Slovenije ne vidim.

Treba bi se bilo torej bolj zavedati pomena skupnosti. Bi lahko rekli, da vsaj del slovenske politike gradi prav na nasprotnem, na razklanosti? Če preslikamo položaj iz polpretekle zgodovine v današnji čas, lahko ugotovimo, da je bil prav razdor v narodu pogoj za ohranitev oblasti. Je danes podobno in ali gre pri tem za strategijo ohranjanja oblasti?

Žal je to strategija, ki prinaša tudi določene rezultate določenim politikom,

“

Dokler ne bomo dali poudarka temu, da vsak posameznik razvija svoje talente, in dokler bodo ljudi vzgajali, da morajo misliti enako, svetle prihodnosti Slovenije ne vidim.

ki so sicer odločni, a morda tudi veliko svojih besed pojedjo in z dejanji zanikajo. Na koncu niso takšni, kot se razglašajo. Mislim pa, da je slabo tako na narodni kot na mednarodni ravni. Rešitev je v sodelovanju, v resničnem dialogu, v iskanju skupnih rešitev, v sodelovanju med narodi, v medsebojnem spoštovanju. »Žive naj vsi narodi!«

Če se spomnimo babilonskega stolpa: vsi so govorili en jezik. To je ideologija. Ideologija govori en jezik. Kaj naredi Bog? To razkropi in ustvari mnogo jezikov. Pestrost. Bogastvo je v različnosti, v pestrosti, v sodelovanju.

Ponosni bi morali biti, da smo Slovenci. Tu, v Novi Gorici, je čez nekaj sto metrov že Italija in ogromno različnih dialektov. Na terenu je veliko bogastva. Prijatelje imam tudi med Italijani, a sem zato še bolj Slovenec. Odnosi z Italijani mi pomagajo razvijati moje slovenstvo. Mi pa se gremo boj med fašizmom in komunizmom.

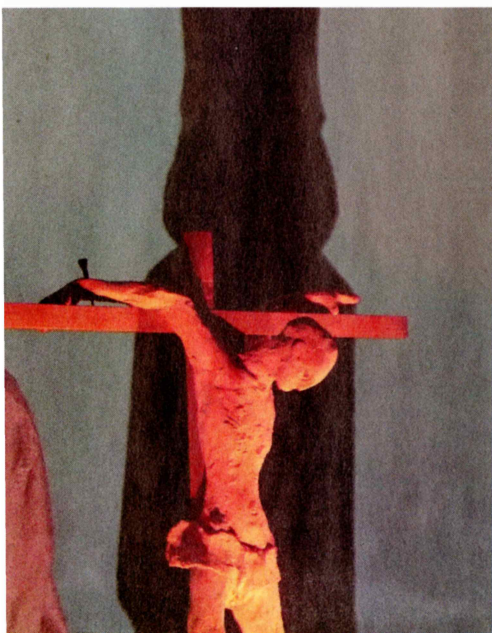
Mislim, da so se v naših možganih usedle določene dogme, ena takšnih je Darwinova razvojna teorija, da močnejše vrste zmagajo in šibkejši izumrejo. A tudi dinozavri, ki so bili zelo veliki, so izumrli. Najmočnejši so tisti, ki sodelujejo. Preživeli bodo tisti narodi, ki bodo sodelovali. Mi se pa gremo še vedno državljansko vojno in svetovne spopade.

Zakaj mislite, da je tako?

To je težko vprašanje, to je tudi vprašanje podzvesti, vprašanje odpuščanja

“

Mi bi morali vzgajati za razum, za zdravo pamet, za poštenost, za pravičnost, za to, da človek misli s svojo glavo. To bi bila vzgoja.

“

Pokopa mrtvih ne bi smeli pogojevati s spravo. Ne. Mrtve je treba pokopati, pa če so bili krivi ali ne, potem bo mogoče prišlo do sprave.

in ideologij. Sam sem se zavzel za pokop mrtvih. Mislim, da je to civilizacijska dolžnost. Sprava pa je dolg postopek in je svobodna odločitev.

Vsekakor sem za spravo, premalo delamo zanjo. Sem pa proti temu, da se, ko se odpre vprašanje pokopa mrtvih, začne govoriti o spravi. Pokopa mrtvih ne bi smeli pogojevati s spravo. Ne. Mrtve je treba pokopati, pa če so bili krivi ali ne, potem bo mogoče prišlo do sprave. Dokler mrtvih ne bomo pokopali, tudi sprave ne bo. Amen!

Naj tu omenim zelo bridko izkušnjo. Predsednica republike (Nataša Pirc Musar, op. p.) naju je s podžupanom g. Antonom Harejem povabila v urad in potrdila stališče, da je mrtve treba pokopati. Povabljen sem bil na pogovor o tej temi v parlament, kjer je g. Marjan Križman povedal, da se ZZB zavzema za pokop mrtvih. Potem pa pridem med kristjane, med svoje ljudi, in me nekateri napadejo, zakaj »premetavam kosti«, češ da bi te morale ostati tam, kjer so že 80 let. To govorijo kristjani!

Dejali ste, da vaše vezi z Italijani krepijo vašo slovenskost. V enem od pogovorov ste dejali, da je tistim, ki se sklicujejo na dediščino komunizma, vseč, da je Benito Mussolini častni občan Gorice, saj s tem upravičujejo napis Tito na Sabotinu.

To ustrezna skrajnežem na eni in drugi strani. Določenim Italijanom je celo vseč napis Tito, saj lahko Slovence na ta račun označujejo z barbari, ki podpirajo diktatorja, zaslužnega za največ pobjev. In na nek način smo barbari. Na drugi strani pa našim ustreza, češ če imajo Italijani še vedno častnega občana Mussolinija, zakaj mi ne bi imeli Tita? Kdo vse pa so častni občani Nove Gorice? Skratka, zdi se, da smo še vedno v kameni dobi in premetavamo kamene. Menda ponekod na Primorskem še vedno ni zaključen spopad glede Informbiroja; med sabo se prepirajo komunisti, ki so za Tita, in tisti, ki so za Stalina.

Komunizem je bil na strani zmagovalcev v drugi svetovni vojni. To je dejstvo! To pa ne pomeni, da ni bil totalitarni režim, ki je zagrešil zločine. Kako preseči ideologije iz preteklosti in priznati, kaj je v posameznem nahrbtniku? To je zelo težko.

Prav v to isto preteklost sodi tudi obdobje duhovnika, pesnika, pisatelja in mučenca Filipa Terčelja, ki ste mu posvetili veliko svojega raziskovalnega dela.

Gotovo je bil Filip Terčelj že z vidika njegovega prispevka v obliki 130 pesmi, ki jih še danes prepevamo pri liturgiji, pa niti ne vemo, da so njegove, velik človek. Tudi z vašo pomočjo, s pomočjo Domovine, je bila pred kratkim izdana brošura o njem, česar sem zelo vesel.

Je pa to tudi projekt za prihodnja leta. Sam sem dal pobudo, da bi okoli konkatredrale postavili doprsne kipe pomembnih duhovnikov, tudi Terčelja, pa Valentina Staniča, Vinka Vodopivca itd., da bi se tudi preko teh pomembnih duhovnikov prepoznala zgodovina Primorske.

Prav duhovniki so pod fašizmom odigrali pomembno vlogo, saj je bila vsa druga inteligenca izgnana. Letos bo 80-letnica umora Filipa Terčelja. V okviru tega načrtujemo neko slovesno mašo. Upam, da bo to podprla tudi naša škofija.

Delamo veliko stvari, prirejamo razstave, predavanja in podobno, ki nimajo podpisa, žiga EPK. Vsekakor krščanska vera, odnos do Kristusa, vpliva na krščansko kulturo. Vsaka molitev, vsaka sv. maša vpliva na nas, na odnos do vsega okoli nas in s tem na kulturo. To je najpomembnejše. Da živimo kot kristjani. Ne le kristjani, vsak človek je poklican, da je luč sveta in sol zemlje, da svetu podari najzlahtnejše, kar ima. Kdor se za to ne trudi, je odklopljen, ne živi.

Sama po sebi se ponuja primerjava. Vaša vloga je na nek način podobna kot vloga Filipa Terčelja. Navdihovanje ljudi za krščansko življenje v zahtevnem zgodovinskem obdobju.

Poznam veliko ljudi, ki se priporočajo Filipu Terčelju. Prepričan sem, da v nebesih prosi za nas. Smiselno je slediti njegovim zgledom zavzemanja za človeka. Zato bi bilo tudi smiselno, da pride na oltar, da bi se zgledovali po njem. Zavzemal se je za dostojanstvo Slovencev pod fašizmom. To ne pomeni, da je bil nacionalist.

“

Ne le kristjani, vsak človek je poklican, da je luč sveta in sol zemlje, da svetu podari najzlahtnejše, kar ima.

V Sorici in Davči se je zavzel tudi za 'Tirolce', nemško govoreče prebivalce pod Ratitovcem. Zaradi njih je verjetno tudi umrl. Kot kurat se je v Ljubljani zavzemal za dostojanstvo psihiatričnih bolnikov, kot profesor se je zavzemal za dostojanstvo dijakov in imel z njimi poseben, pristen odnos. V tem je njegova veličina.

Lahko bi bil zgled, pa ne samo za Slovence. Na spomeniku v Šturjah piše, da je živel, ljubil, trpel, mislil, govoril, molil in upal po slovensko. Po svoje to drži. Po drugi strani pa se s tem napisom ne strinjам. Terčelj je bil božji mož; ljubil, mislil, govoril in trpel je kot Kristus.

Je univerzalni svetnik, ki se je zavzemal za dostojanstvo človeške osebe, ne glede na nacionalno pripadnost. To je potrdil s svojo krvjo. Največ zla so mu povzročili rojaki. Ubila ga je slovenska roka. Svoje življenje je daroval Kristusu tudi zato, da bi bili mi narod, ki pripada Jezusu.

